

**Ilm kelajagimiz
ravnaqidir**

№-4 2022

**СУРХОНДАРЁ: ИЛМ ВА ТАФАККУР
SURKONDARYO: ILM VA TAFAKKUR
СУРХАНДАРЬЯ: НАУКА И МЫШЛЕНИЕ
SURKHANDARYA: SCIENCE AND CONTEMPLATION**

СУРХОНДАРЁ ВИЛОЯТИ ҲУДУДИЙ ИННОВАЦИЯ ФАОЛИЯТИ ВА ТЕХНОЛОГИЯЛАР
ТРАНСФЕРИ МАРКАЗИ ҲАМДА СУРХОНДАРЁ ФАН ВА ТЕХНОЛОГИЯЛАРНИ
РИВОЖЛАНТИРИШ МАРКАЗИ ИЛМИЙ ЖУРНАЛИ

НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ ЦЕНТРА РЕГИОНАЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ И ТРАНСФЕРА
ТЕХНОЛОГИЙ СУРХАНДАРЬИНСКОЙ ОБЛАСТИ И ЦЕНТРА РАЗВИТИЯ НАУКИ И
ТЕХНОЛОГИЙ СУРХАНДАРЬИ

SURKHANDARYA REGIONAL TERRITORIAL INNOVATION ACTIVITY AND TECHNOLOGY
TRANSFER AND SURKHANDARYO SCIENTIFIC JOURNAL OF SCIENCE AND
TECHNOLOGY DEVELOPMENT CENTER

Илм келажасгимиз равнақидир

СУРХОНДАРЁ: ИЛМ ВА ТАФАККУР
SURXONDARYO: ILM VA TAFAKKUR
СУРХАНДАРЬЯ: НАУКА И МЫШЛЕНИЕ
SURKHANDARYA: SCIENCE AND
CONTEMPLATION

Илмий мақолалар журнали

№-4 2022

ТАЪСИСЧИЛАР;
СУРХОНДАРЁ ВИЛОЯТИ ХУДУДИЙ ИННОВАЦИЯ ФАОЛИЯТИ ВА ТЕХНОЛОГИЯЛАР ТРАНСФЕРИ
МАРКАЗИ ҲАМДА СУРХОНДАРЁ ФАН ВА ТЕХНОЛОГИЯЛАРНИ РИВОЖЛАНТИРИШ МАРКАЗИ
ИЛМИЙ ЖУРНАЛИ

Ҳар чоракда 1 марта чиқади.

**Jurnal 25-05-2020 yil. №11-079
raqami bilan ro'yxatga olingan.**

O'zbekiston Respublikasi OAK ning 2021 yil
12 dekabrda № 01-06/25-04 raqamli xati
asosida ro'yxatga olingan.

Ommaviy axborot vositasi davlat
ro'yxatidan o'tkazilganligi to'g'risida
GUVONOMA N-11-079.

My.gov.uz. Yagona interaktiv davlat
xizmatlari portali.
N 8102-325e-cd96-f50a-53b3-3119-7970

Hujjat yaratilgan sana: 2020-05-25.

Ariza raqami: 19051279.

НАШР ИНДЕКСИ 190-111.

ЖУРНАЛ «ADAD PLYUS» МЧЖ
матбаа бўлимида чоп этилди.
Тошкент шаҳри, Чилонзор тумани,
Бунёдкор кўчаси 28-уй.
Босишга рухсат этилди: 03.11.2022.
Қоғоз бичими 60x84 1/8.
Босма табоғи 10,3. Офсет босма.
Офсет қоғози. Адади 100.
Баҳоси келишилган нархда.
Буюртма № 25.

Техник ходимлар:
**Мамаражабов Ғайрат
Умаров Икром
Саҳифаловчи:
Қўшоқова Моҳигул**

Таҳририят манзили: Сурхондарё вилояти
Термиз шаҳри "Баркамол авлод" кўчаси 43 уй.
tursunovsafullo12@mail.ru
Тел: 876 223 07 66,
+99 891 577 90 50,
+99 894 200 49 55,
+99 891 229 22 29.

Бош муҳаррир:

Главный редактор:

Chief Editor:

**Турсунов Сайпулла Нарзуллаевич
Тарих фанлари доктори, профессор
Термиз давлат университети**

Бош муҳаррир ўринбосари:

Заместитель главного редактора:

Deputy Chief Editor:

**Қобулов Эшболта Атамуродович
Тарих фанлари доктори, профессор Термиз давлат
Педагогика институти ректори
Журналнинг илмий котиби:
Умуркулов Бекпўлат филология фанлари
доктори, Термиз давлат университети**

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:

Марахимов Авазжон

Тўраев Назар

Сагдуллаев Анатолий

Абдуллаев Улуғбек

Ашуров Адхам

Дониёров Алишер

Мўминова Гавҳар

Эшов Баходир

Эргашева Юлдуз

Обломуродов Наим

Воҳидов Шодмон

Бўриев Очил

Давлатова Саодат

Ғоффоров Шокир

Холиқова Раҳбрахон

Худойқулов Абдулла

Пардаев Тошкенбой

Раҳимов Ғанишер

Шомирзаев Махматмурод

Холмўминов Жуманазар

Холмўминов Хусан

Турсунов Нурулло

Турсунов Жавли

Холмўминов Хусан

Тўхтаев Абдуғани

Хайитов Шодмон

Ирискулов Олимжон

Саидов Илхом

Акчаев Фаррух

Якубова Диларам

ЖАМОАТЧИЛИК

КЕНГАШИ:

Султонов Тохир

Чориев Рўзимурод

Қосимов Асрориддин

Лақаев Саидахмад

Нормуродов Чори

Қодирова Дилбар

Раҳимов Баходир

Худойқулов Садриддин

Шайдуллаев Шопўлат

Юнусова Хуршида

Тўраев Хайит

Ўсаров Сирожиiddин

Кулмаматов Дўстмамат

Бобожонова Дилором

Хидиров Холмат

Эшонкулов Абдужаббор

Алланов Қилич

Тилеукулов Гауҳар

Алиқулов Рустам

Ёдгоров Эшмўмин

Мирзаев Ибодулло

Панжиев Нормамат

Жабборова Шоира

Чориев Иргаш

Ҳотамов Очилди

13. Заднепровский Ю.А. Древнеземледельческая культура Ферганы//МИА-М. 1962. №118.
14. Матбобоев Б.Х., Хошимов Х.Б. Фарғона водийси қадим ва илк ўрта асрлар тарихини даврлаштириш масалалари//Фарғона водийси тарихи янги тадқиқотларда. Республика илмий-амалий конференцияси материаллари. Андижон. 2015.

ЭТНОТУРИЗМНИ РИВОЖЛАНТИРИШДА ХАЛҚ ОҒЗАКИ ИЖОДИ НАМУНАЛАРИНИНГ ЎРНИ ВА АҲАМИЯТИ (ТОШКЕНТ ВИЛОЯТИ МИСОЛИДА)

Жумаева Шоира Бердияровна

Чирчиқ давлат педагогика университети
тарих фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD)

Email: shairajumayeva@mail.ru

Мардонова Рисолат Рустамжон қизи

Чирчиқ давлат педагогика университети
тадқиқотчиси

Аннотация. Мақолада бугунги кунда барқарор ривожланаётган туризм соҳаларидан бири этнотуризмни ривожлантиришда халқ оғзаки ижоди намуналари - афсона ва ривоятларнинг аҳамияти Тошкент вилояти мисолида таҳлил этилган.

Калит сўзлар: Туризм, афсона, ривоят, этнотуризм, муқаддас қадамжолар, зиёратгоҳ, зиёратчи, сайёҳ, халқ оғзаки ижоди.

Аннотация. В статье на примере Ташкентской области анализируется значение образцов народного устного творчества - мифов и легенд в развитии этнотуризма, одной из отраслей туризма, стабильно развивающейся на сегодняшний день.

Ключевые слова: Туризм, миф, легенда, этнотуризм, святое место, святыня, паломник, турист, фольклор, культурное наследие.

Abstract. In the article, on the example of the Tashkent region, the importance of samples of folk oral art - myths and legends in the development of ethnotourism, one of the tourism industries that is steadily developing today, is analyzed.

Keywords: Tourism, myth, legend, ethnotourism, holy place, shrine, pilgrim, tourist, folklore, cultural heritage.

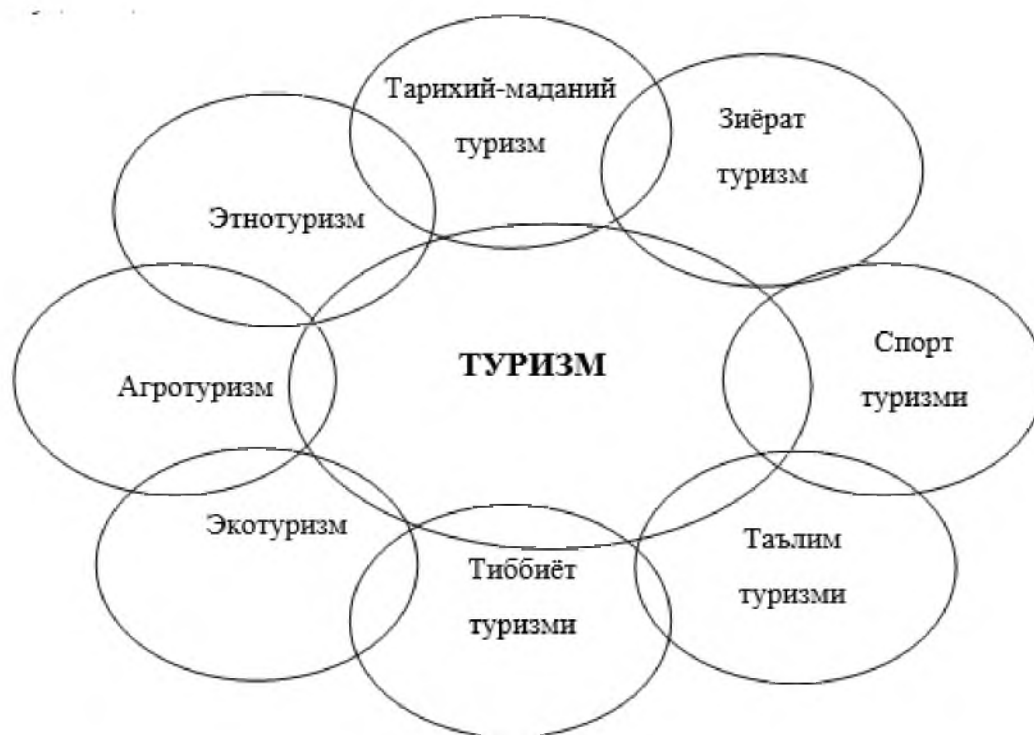
Сўнгги йилларда туризм соҳаси жаҳонда энг сердаромад соҳалардан бири сифатида қаралмоқда. Ўзбекистон Республикаси бу соҳада ўзига хос имкониятлар ва устуворликка эга мамлакатлардан бири бўлиб, халқимизнинг бой тарихий-маъданий мероси, ватанимизнинг бетакрор ва жозибador табиати, табиий ресурслари нафақат ички туризмни балки, халқаро туризмнинг барча соҳаларини ривожлантириш имкониятини беради. Сўнгги йилларда туризм соҳасини ривожлантириш борасида амалга оширилаётган ислохотлар натижасида, юртимизга ташриф буюрувчи сайёҳлар сони ҳам йилдан йилга ошиб бормоқда. Айниқса, машҳур тасаввуф таълимоти номоёндалари дафн этилган муқаддас масканларга бўлган қизиқиш кундан-кунга ошиб бормоқда. Шу боис муқаддас қадамжолар ва зиёратгоҳлар тарихини ўрганиш, тарғибот ва ташвиқот ишларини олиб бориш орқали мамлакатимизга зиёратчиларни жалб этиш муҳим ва долзарб аҳамият касб этмоқда. Ўзбекистон Республикаси Президенти Ш.М.Мирзиёев таъкидлаганидек, тиббиёт туризми, зиёрат туризми ва эко туризмни ривожланиши нафақат иқтисодиёт, балки ижтимоий соҳалар ривожига ҳам катта туртки беради” [1.2].

Бу борада Тошкент вилояти улкан салоҳиятларга эга ҳудудлардан бири ҳисобланади. Тошкент воҳаси ғарбдан Тянь-Шань шарқдан Угом, Писком, Чотқол тоғ тизмалари билан ўралган бўлиб, бу тоғлар бағридан оқиб чиқувчи ирмоқлар Чирчиқ дарёсини ҳосил қилади. Вилоятнинг антропоген ландшафти ва табиий географик шароитининг қулайлиги сабабли одамзот унинг ҳудудини қадимги тош давридан бошлаб (Қўлбулок, Обирахмат, Хўжакент) ўзлаштиришган [2.13].

Тарихда Илоқ, Бинкент, Чоч, Шош номлари билан машҳур Тошкент воҳаси қадимдан Европа ва Осиёни боғлайдиган йўллар чорраҳасидаги муҳим савдо маркази бўлиб, Осиёнинг дарвозаси

бўлиб хизмат қилганлиги боис “Шарқ дарвозаси”, кулай табиий-географик жойлашуви, тарихи, бетакрор меъморий обидалари билан дунёга “Шарқ гавҳари” деб номлари билан танилган. Шу сабабли Тошкент воҳасига ташриф буюрувчилар, қадим ва навқирон воҳани зиёрат этувчилар доимо кўпчилиқни ташкил этган.

Бугунги кунда Тошкент вилояти – мамлакатнинг юксак ресурс, ишлаб чиқариш, инфраструктура ва инсон салоҳиятига эга бўлган йирик ҳудудларидан бири ҳисобланади. Аҳоли сони жиҳатидан бешинчи ўринни эгаллаган ҳолда Ўзбекистонда ҳудудий жиҳатдан саккизинчи, саноат ишлаб чиқариш бўйича иккинчи, ялпи ҳудудий маҳсулот ва қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини ишлаб чиқариш бўйича учинчи ўринни эгаллайди [3.5]. Туризм соҳасида юқори салоҳиятга эга. Жумладан, Тошкент вилоятидаги ҳар бир туман ўзига хос бўлган туристик маҳсулотларга эга бўлиб, сайёҳликнинг алоҳида йўналишларига ихтисослашади. Масалан, Бўстонлиқ тумани “Чорвоқ” эркин туристик зонаси, Уғом - Чотқол миллий боғи, “Чорвоқ” сув омборига эга бўлиб, ҳудудда туризмнинг айниқса, экотуризмнинг барча йўналишларини, зиёрат ҳамда тиббиёт туризмининг ривожлантириш имкониятлари мавжуд. Паркент тумани эса тоғолди ҳудуд бўлиб, гўзал табиати, зиёратгоҳлари, агротуризм масканлари, хуштаъм таомларга бой овқатланиш шохобчалари бисёр бўлиб, туманда гастрономик туризмни ривожлантириш имконияти юқори. Зангиота тумани машҳур Зангиота зиёратгоҳи ҳамда ҳунармандчилик марказлари, савдо мажмуалари туфайли туманда зиёрат туризмининг ривожлантириш борасида улкан имкониятга эга. Жумладан, Зангиота зиёратгоҳи Марказий Осиё минтақаси халқлари учун ғоятда муқаддас қадамжо ҳисобланади. Бу тарихий-меъморий мажмуани ҳар куни 5 минг нафар зиёратчи ва сайёҳлар зиёрат қилгани бунини яққол тасдиқлайди. Зиёратчиларнинг турли мамлакатдан эканлиги ҳам эътиборга моликдир [4.295]. Тарихда Илоқ номи билан машҳур бўлган Оҳангарон тумани қадимий манзилгоҳлар, маданий мерос объектларига бой, қолаверса, бу ерда саноат туризми йўналишининг муваффақиятли амалга ошириш мумкин. Бўка туманида гастрономик туризмни барқарор ривожлантириш учун шароитлар жуда қулай. Чиноз - Тошкент ва воҳани боғловчи асосий магистрал йўл бўйида жойлашгани туфайли агротуризм, гастрономик туризм ва сайёҳликнинг бошқа турларини ривожлантириш салоҳияти билан бошқа туманлардан устунликка эга. Ангрен - саноат шаҳри бўлиб, Янгиобод ва Лашкарак ҳудудларининг бетакрор табиати, сайёҳларга хизмат кўрсатувчи йўл бўйидаги овқатланиш шохобчалари билан туризмни ривожлантиришда муҳим аҳамиятга эга.

1-расм. Тошкент вилоятининг замонавий туризм турлари

Бугунги кунда вилоят миқёсида экотуризм, зиёрат туризми, гастроним туризм, таълим туризми, тиббиёт туризми, этнотуризм каби туризм йўналишлари ривожланган бўлиб, Бўстонлиқ, Оҳангарон ва Паркент туманларида туристик зоналарни ташкил этишга алоҳда эътибор қаратилмоқда. Жумладан, Паркент тумани Кумушкон қишлоғида ташкил этилган этнотуристтик қишлоқда вилоят аҳолиси миллий анъана ва қадриятлари, урф – одат ва турмуш тарзи билан сайёҳлар яқиндан танишиш имкониятига эга бўладилар. Шунини таъкидлаш жоизки, сайёҳларни жалб этишда асрлар давомида шаклланиб, бугунги кунга қадар яхши сақланиб қолган халқ оғзаки ижоди намуналари муҳим аҳамиятга эга.

Тарихий обидалар, ўрта асрларга оид муқаддас қадамжолар ва зиёратгоҳлар тарихини, авлиёлар ҳамда маҳаллий қаҳрамонлар ҳаётини сўзловчи афсона ва ривоятларни сайёҳлар катта қизиқиш билан тинглайдилар. Жумладан, нафақат Тошкент вилояти, балки Марказий Осиёда машҳур бўлган Занги ота зиёратгоҳига келган ҳар бир зиёратчи машҳур тасаввуф таълимоти намоёндаси, халқ орасида авлиё даражасида улуғланган Занги ота ва ўзбек аёллари ҳомийси сифатида эъзозланган Анбар она билан боғлиқ ривоятларни, Соҳибқирон Амир Темур номи билан боғлиқ зиёратгоҳнинг бунёд этилиши тарихини катта қизиқиш билан эшитадилар [5.75].

Шунингдек, Тошкент вилояти табиат култи билан боғлиқ муқаддас қадамжоларга бой бўлиб, ҳар бирининг ўзига хос афсона ва ривоятларга бой тарихи бор [6.18]. Жумладан, Пискент туманида жойлашган Қирқ қиз зиёратгоҳига нафақат Ўзбекистон, балки Марказий Осиё республикаларидан ҳам зиёратчилар ташриф буюрадилар. Умуман олганда “Қирқ қиз”лар билан боғлиқ афсона ва ривоятлар дунё халқлари орасида кенг тарқалган бўлиб, асосан, аёлларнинг садоқати, жасорати ва ор-номус йўлида ўз жонларидан воз кечиб, тошларга, булок ёки кўл сувларга айланиб қолишлари ҳикоя қилинади.

Халқона қарашларга кўра, Пискентдаги “Қирқ қиз” зиёратгоҳи шу заминда ҳукм сурган одил подшоҳнинг гўзалликда тенги йўқ бўлган қирқта қизи тақдири билан боғлиқ тарзда талқин этилади. Душманлар ҳужуми оқибатида қирқ малика асирликка тушишдан кўра, таслим бўлмасдан ўзларини кўл қаърига ташлайдилар. Ва шу заҳотиёқ қирқта гўзал фаввора бараварига кўкка отилиб, кўл қайнаб, рақсга туша бошлайди, гўёки қирқ соҳибжамол жасоратига таҳсинлар ўқигандек, гўёки уларнинг бевақт ўлимига қалби туғён ургандек. Афсонавий кўл бағридан қирқта кумушранг балиқлар абадий макон топади. Балиқларга айланган маликалар тўғрисидаги афсонага кўра қизларнинг кўз ёшларидан булоқлар пайдо бўлиб, маъсума қизлар иффи ва ҳурлиги рамзига айланган [7.90]. Шу сабаб, қадимдан бу жой муқаддас қадамжолга айлантирилиб, кўплаб инсонлар асрлар давомида ўз дардларига шифо истаб, орзу-умидлари руёбга чиқишини сўраб зиёратга келганлар. Қирқ қизлар билан боғлиқ яна бир машҳур тарихий ёдгорлик, Сурхондарё вилояти Термиз туманида жойлашган бўлиб, “Қирқ қиз қалъаси” деб номлади. Мазкур ёдгорлик тарихи билан боғлиқ бир қанча ривоят ва афсоналар мавжуд.

Шунини таъкидлаш лозимки, Тошкент вилояти муқаддас қадамжолар ва зиёратгоҳлари билан боғлиқ турли афсона ва ривоятлар, асосан, тош, ғор, булок, дарахт, балиқ ва авлиё култилари билан боғлиқ бўлиб, мазкур афсона ва ривоятлар бадиий жиҳатдан бойлиги билан бир қаторда, тарихий маълумотларни, маҳаллий аҳолининг диний тасаввурлари, турмуш тарзи, табиатга бўлган муҳаббати акс этганлиги билан ҳам катта аҳамиятга эга. Афсуски, кўплаб халқ оғзаки ижоди намуналари бугунги кунга келиб унитилиб бормоқда. Жумладан, 1870 йил 28 апрелдан бошлаб 1917 йил охирига қадар нашр этилган “Туркестанские ведомости” газетасида бугунги кунда унитилган Тошкент вилояти зиёратгоҳларига оид кўплаб афсона ва ривоятлар нашр этилган. Газетанинг 1875 йил 26 август сонидан Анбар она тўғрисида, 1878 йил 34-сонидан Занги ота зиёратгоҳи, 1887 йил 48-сонидан Тошкент вилоятидаги Хўжакек қишлоғи ҳамда Ҳазрати али ва унинг Дул-дул оти излари билан боғлиқ қадамжол тўғрисида, 1904 йил 37-сонидан Анбар онанинг қизи билан боғлиқ “Қиз Авлиё” зиёратгоҳи ҳақида мақолалар чоп этилган [8.168]. 1897 йил “Туркестанские ведомости” газетасида С.Лидский Тошкент вилоятидаги Хўжакекнинг диққатга сазовор жойлари тўғрисидаги йўл эсдаликларида Бўстонлиқ тумани Хўжакек яқинидаги Ҳазрат Али билан боғлиқ қадамжол тўғрисидаги қуйидаги ривоятни келтириб ўтган: Қишлоқ атрофида халифа Али ташриф буюрган жой бўлиб, маҳаллий аҳоли қадамжол сифатида улуғланади. Бу ерда Халифа Али чопонини қўйган қоя, унинг машҳур Дул-Дул оти туёқ излари, қоятошлардаги Зилфиқор қиличи излари, алоҳида ётган улкан тошни кўриш мумкин. Мазкур яқка ҳолда ётган тошни ривоятга кўра Али қўлида кўтариб ўйнаган.

Шу пайт ёнидан гўзал қиз ўтиб кетади. Йўловчи қизнинг гўзаллигини кўрган Али кўлидаги улкан тошни шу ерда тушириб юборган. Якка ҳолда ётган улкан тош тарихи маҳаллий аҳоли тамонидан мана шундай изоҳланган.

2019-2022 йиллар давомида Тошкент вилояти муқаддас қадамжо ва зиёратгоҳларини ўрганиш юзасидан олиб борган тадқиқотларимиз натижасида шуни таъкидлаш лозимки, бугунги кунда халқ оғзаки ижоди намуналарини йиғиш, архивларда тўплаш долзарб вазифалардан бири ҳисобланади. Акс ҳолда халқимизнинг ноёб маънавий мероси йўқолиб кетиши мумкин. Чунки, халқ оғзаки ижоди намуналарини, зиёрат маросимлари ва урф-одатларини, зиёратгоҳлар тарихи улар билан боғлиқ афсона, ривоятларни билган оқсоқоллар ва кайвони оналаримиз сони йилдан йилга камайиб кетмоқда.

Яна бир муҳим жиҳати шуки, тарихий обидалар ва зиёратгоҳларга сайёҳларни олиб боровчи экскурсия етакчиси аввало ҳудуд географияси, ўзига хослиги, маданий мерос объекти тарихини ҳикоя қилиш билан бирга афсона ва ривоятларни ҳам маромида сўзлаб бериши сайёҳларда қизиқишнинг ортишига, зиёратга келганлар инсонларнинг диний ҳиссиётларининг кучайишига хизмат қилади. Шу билан бирга, мазкур ривоят ва афсоналарнинг бошқа халқларга етиб бориши мамлакатимиз тарихига, халқимизнинг маданияти ҳамда кадриятларига бўлган қизиқишларнинг ортиб боришида муҳим рол ўйнайди.

Фойдаланилган адабиётлар

1. Ўзбекистон Республикаси Президенти Ш.М.Мирзиёевнинг Олий Мажлисга Мурожаатномаси. Халқ сўзи. №271-272 (7229-7230) 29.12.2018.
2. Ўзбекистон тарихини ўқитиш ва ўрганиш бўйича материаллар (“Тафаккур сарчашмалари” туркумидан). Тўплам № 3, Т.-2009. 13-бет.
3. Тошкент вилояти тамаддун тарихи.-Т. 2014. 5-бет.
4. Эралиев Б., Остонакулов И., Абдулахатов Н. Ўзбекистон зиёратгоҳлари ва қадамжолари. 3-жилд. Т. -2015 й. 295-б.
5. Мамметова Б.И., Шааббасова Н.Х., Жобборова М.А., Жумаева Ш.Б. Зиёрат туризми ва одоби. -Т. 2022. 75-бет.
6. Jumaeva Sh.B. Images about the Tree Cult at Uzbek People’s Pilgrimage Rituals//Journal of Ethics and Diversity in International Communication. / e-ISSN: 2792-4017 / www.openaccessjournals.eu / Volume: 2 Issue: 2.P.p.18-25.
7. Эшмирзаева З.А. Шош ва Илоқ йўлларида: Тошкент вилояти зиёратгоҳлари ва қадамжолари. Т.-2020 й. 9-б.
8. Туркестанское ведомости 26-го Августа 1975 г.-С.110-111; Казбеков Ю. Праздник в Зенги-Ата. Туркестанские ведомости. 1878, №34. -С.57; Галий Аскар Казинин. Айша Биби. Туркестанские Ведомости 21 марта 1904 года. №37, -С.168.

Кўҳитангтоғ қишлоқларида халқ табобати билан боғлиқ удумлар

Умаров Икромжон Ибрагимович
Термиз Давлат университети
Жаҳон тарихи кафедраси ўқитувчиси
Email: lochin-umarov@mail.ru

Аннотация. Қадимги замонлардан бошлаб, одамлар ўзларини турли касалликлардан сақлаш мақсадида табобат билан шуғулланиб келганлар. Бу соҳада ўз даврининг йирик олимлари тиббиётга доир кўплаб асарларни ёзиб қолдирганлар. Табобат илми бўйича махсус мактаблар очилиб, табибларни тайёрлаш йўлга қўйилган. Уни битирган табиблар элни даволашдан ташқари, касалликлардан сақланиш йўллари ҳам ўргатиб бораверганлар. Ушбу мақолада Кўҳитангтоғ қишлоқларида халқ табобати билан боғлиқ удумлар ёритилади.

Калит сўзлар: домла, қушноч, табиб, қайтарма, китоб очириш, алас.

ЭТНОГРАФИЯ

- Абдуллаев Улуғбек Сайданович.** Андижон машинасозлик институти тарих фанлар доктори, профессор. Ўрта Осиё саклари (тарихий-этнографик маълумотлар) 84
- Жумаева Шоира Бердияровна.** Чирчиқ давлат педагогика университети тарих фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD). **Мардонова Рисолат Рустамжон қизи.** Чирчиқ давлат педагогика университети тадқиқотчиси. Этнотуризмни ривожлантиришда халқ оғзаки ижоди намуналарининг ўрни ва аҳамияти (Тошкент вилояти мисолида) 88
- Умаров Икромжон Ибрагимович.** Термиз Давлат университети Жаҳон тарихи кафедраси ўқитувчиси. Кўҳитангтоғ қишлоқларида халқ табобати билан боғлиқ удумлар 91
- Нафиддинова Хосият Равшановна.** Бухоро давлат университети Миллий ғоя, маънавият асослари ва ҳуқуқ таълими кафедраси ўқитувчиси. Оилада фарзанд тарбиясида бешик тўйининг ўрни 96
- Рўзиева Машхура Абдимўминовна.** Термиз давлат университети Фуқаролик жамияти кафедраси ўқитувчиси. Лўдилар этник урф-одатларидаги ўзига хос жиҳатлар 99
- Кичкилов Шерхон Хамзаевич.** Ўзбекистон Республикаси Инновацион ривожланиш вазирлигининг Сурхондарё вилояти ҳудудий бошқармаси бошлиғи. Кўҳитанг тоғ қишлоқлари аҳолисининг инсонпарвар қаҳрамонликлари хусусида 102
- Ҳайдаров Одил Эргашевич.** Термиз давлат университети тадқиқотчиси. Ўзбек халқининг ёмғир ва шамол чақириш билан боғлиқ маросимлари 105
- Umurqulov Kamoliddin Chori o'g'li.** Termiz davlat universiteti ilmiy tadqiqotchisi. Markaziy Osiyo xalqlarining turmush tarziga ijtimoiy munosabatlarning ta'siri 109
- Абдусаторов Шерзод Мавлонжон ўғли.** Ўзбекистон Миллий университети Антропология ва этнология кафедраси таянч докторанти. Ўзбек миллий таомларини мобил илова орқали рақамлаштириш ва ундан гастротуризм соҳасини ривожлантиришда фойдаланиш имкониятлари (Фарғона водийси таомлари мисолида) 114

ФАЛСАФА

- Каримова Муяссархон Абдуқаюмовна.** Андижон қишлоқ хўжалиги ва агротехнологиялар институти “Гуманитар фанлар” кафедраси доценти, фалсафа фанлари номзоди. Илмий тадқиқотда объект, субъект ва синергетика категорияларининг ўзаро алоқадорлиги 120

ФИЛОЛОГИЯ

- Умуркулов Бекпўлат.** Термиз давлат университети ўзбек тилшунослиги кафедраси профессори. Расмий услуб 124
- Abdualimova Gulhayo Hasanovna.** Termiz davlat universiteti o'zbek tilshunosligi kafedrasida o'qituvchisi. Fe'l nisbat kategoriyasining davrlararo va turkiy tillararo solishtirmasi 126
- Зоиров Зариф Рашитович,** Термиз давлат университети Мусиқа кафедраси ўқитувчиси. Мусиқа асбоблари ва унинг маънавий ҳаётдаги ўрни 131
- Зокирова Зилола Аъзамовна,** Термиз давлат университети Мусиқа кафедраси ўқитувчиси. Маданий ва маънавий дунёқаршнинг юксалишида миллий халқ қўшиқларини ижобий таъсири... 136
- Алмурадова Роҳатой Мусурмон қизи,** Термиз давлат университети жаҳон тарихи кафедраси эркин тадқиқотчиси. Сурхон воҳасидан етишиб чиққан полвонларнинг воҳа кураши ривожига қўшган ҳиссаси 141
- Бегамова Насиба Холмирзаевна,** Термиз давлат университети Жаҳон тарихи кафедраси эркин тадқиқотчиси. Ўзбекистон қишлоқ хўжалигига агрокластер тизимининг кириб келиши 143
- Жўраева Ўлмас Чориевна,** Термиз давлат университети Фуқаролик жамияти кафедраси ўқитувчиси. Термиз шаҳрининг стратегик аҳамияти юксалишида дарё портининг ўрни 146
- Kurbonov Y. M. Phd., Kholturayev Kh. K.,** Independent researcher, Termez State University, Samarkand Institute of Economics and Service. Ensuring the microbiological safety of bread products in Surkhandarya 149